

☰ KRONIKK

🗨️ TIPS OSS

 BYGG OG ANLEGG: Eiendom er et betydelig spekulasjonsmarked, og påvirkning av sektorregulering kan mangedoble profittmulighetene, skriver kronikkforfatteren. FOTO: REUTERS

KORRUPSJON

Lett å skjule, mye å tjene

KRONIKK: Norge er et av de landene i verden hvor folk har mest tillit til sine folkevalgte, og det har vi antagelig grunn til. Men den høye korrupsjonsrisikoen innen bygg- og anlegg tilsier at dette er en sektor hvor verken politikere eller byråkrater bør ta tilliten for gitt.

 TINA SØREIDE
POSTDOKTOR JURIDISK FAKULTAT UIB

 Publisert 21.okt. 2013 10:06 **Oppdatert** 21.okt. 2013 10:14

En rekke internasjonale studier tyder på at bygg, anlegg og samferdsel er utsatt for høy korrupsjonsrisiko. Mye penger i omløp, mange frihetsgrader med hensyn til design og valg av løsninger, samt avhengighet av politiske vedtak og reguleringsprosesser forklarer mye.

Kapitalsterke næringsinteresser kan med letthet tilby penger, tjenester eller fremtidig jobb til statlige/kommunale beslutningstakere.

 Korrupsjonsforskar Tina Søreide

Eiendom er et betydelig spekulasjonsmarked, og påvirkning av sektorregulering kan mangedoble profittmulighetene. For oss utenfor kan det

være vanskelig å kontrollere politiske og byråkratiske beslutninger, siden tekniske så vel som finansielle løsninger gjerne er kompliserte og vanskelig å forstå, om informasjonen i det hele tatt er offentliggjort.

Når en sak vekker mistanke, har de ansvarlige gjerne en rekke alternative hensyn som kan forsvare beslutningen, og det blir vanskelig å påstå at prosessene ikke er legitime. I Norge har vi hatt flere store korrupsjonssaker i sektoren, inkludert vannverkssaken og Ullevål sykehus-saken.

Korrupsjonsrisiko

For noen år siden var jeg involvert i en studie om hvordan byggesektoren fungerer i syv land på fire kontinenter. Noe av det vi forsto bedre, var at korrupsjonsrisikoen henger sammen med hvor vanskelig det er å gjøre politiske vedtak innen sektoren. Formelle beslutningsprosesser er gjerne basert på en antakelse om at all informasjon er tilgjengelig på vedtak-stadiet. Når det ikke er slik i praksis, vil det lettere utvikle seg rom for uformelle løsninger for at sektorstyringen skal fungere.

Enten det gjelder planutvikling for en bydel, regulering av samferdsel, investering i motorvei eller et sykehus; prosjektene, reguleringsplanene og programmene varer over flere år, og det kan være umulig å ha full oversikt over alle forhold på planleggingsstadiet.

Det vil komme opp ny informasjon, ny innsikt, nye hensyn, nye etterspørselsestimat, bedre tekniske løsninger, finansielle utfordringer med mer, og dette må få føre til endringer og justeringer i opprinnelige vedtak. Selv om de aller fleste endringene må antas å være legitime, vil forventninger om endringer og tilpasninger også gi muligheter for å skjule korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet.

Korrupte avtaler

Også i forhold til store byggekontrakter og konsesjonstildelinger forutsetter anbudsformen (budrunde) at informasjon om kostnader og tekniske løsninger er på plass i forkant av byggestart. Slik er det sjelden i praksis. Det gjøres ofte justeringer i kontraktsbetingelser og pris underveis.

Hvis reforhandlinger og justeringer i planer og vedtak er oppnåelig, vil også kontraktører - og særlig dem med korrupte avtaler med beslutningstakere på statlig/kommunal side - kunne vinne anbudskonkurranser med langt bedre pris-kvalitet-kombinasjoner enn hva de har til hensikt å levere. Selv beslutningsprosesser som ser ut til å være godt innenfor regelverket, kan slik være påvirket av korrupsjon.

OPS og korrupsjon

Mulighet for reforhandlinger er en av grunnene til at offentlig-privat samarbeid (OPS) har ført til uheldige resultater i mange land. OPS er en samlebetegnelse på en rekke måter å fordele risiko mellom staten og kontraktør. Internasjonalt er det utallige

eksempler på hvordan kontraktører har klart å endre avtalene til sin fordel etter at arbeidet er startet. Endringene er forbundet med stor korrupsjonsrisiko, og studier viser sterk sammenheng mellom slik risiko og hvorvidt OPS fører til gode løsninger finansielt og i form av kvalitet på tjenestene som ble levert.

Så vidt jeg vet, har ikke vi noen utbredt tradisjon med å tillate reforhandlinger. Vi har faktisk eksempler hvor statlige ansatte har stått steilt på ikke å reforhandle, selv om kontraktøren har hatt aldri så mange uforutsigbare kostnader. Kontraktørene har måttet ta regningen selv og tåle sine kontraktsbetingelser, og slik har Norge kunnet spare penger på OPS (fordi vi ellers måtte tatt regningen selv) der andre land gjerne ville tape penger.

Korrupsjonsrisiko er altså ikke et spørsmål om å bruke OPS eller ikke, slik det ble antydnet i en BT-debatt tidligere denne uken, men heller om hvordan arbeidet og prosesser kontrolleres, og hvordan krav om avtaleendringer blir håndtert.

Ikke nødvendigvis ukultur

Det er godt mulig at sektorreguleringen og kontraktstildelingene fungerer som det skal i Bergen kommune. Den ene saken som nå er under etterforskning gir ikke grunnlag for å generalisere. Hele hensikten med folkevalgte er at de skal ha tillit, og selv med gode antikorrupsjonstiltak vil det være risiko for at tilliten misbrukes. At en sak kommer frem, kan tyde på at kontrollfunksjoner fungerer, og er ikke nødvendigvis tegn på en ukultur.

Norge er et av de landene i verden hvor folket har aller mest tillit til sine folkevalgte, og det har vi antagelig grunn til. Den høye korrupsjonsrisikoen innen bygg- og anlegg tilsier imidlertid at dette er en sektor hvor verken politikere eller byråkrater bør ta tilliten for gitt. Vi skal ikke langt utenfor Norge for å finne eksempler på grov politisk korrupsjon innen bygg, anlegg og samferdsel, og selv her i Norge har vi sett medieoppslag i høst om mafiavirksomhet innen byggebransjen.

Slik virksomhet fungerer langt«lettere» dersom noen på innsiden av offentlig sektor er involvert. Med muligheter for skjult eierskap via utenlandske finanssentre, kan en politiker profitte på sine egne reguleringsvedtak uten at det oppdages. Dette hører vi om fra andre land. Selv om kontrollsystemene våre er gode, er vi ikke immune mot slike utfordringer.

Korrupsjonsfri sone

Preventive tiltak mot korrupsjon er dermed særdeles viktig innen denne sektoren. Det må være kultur for åpenhet og rom for varsling. Endringer i planer, kontrakter og konsesjoner må begrunnes og begrunnelsene må offentliggjøres. Noe kommunen kan se nærmere på er om kontrakter kan offentliggjøres ytterligere. Dette er det økende fokus på internasjonalt og et felt hvor de fleste OECD-land har forbedringspotensial. Private aktører er som regel langt mer positive til dette enn statlige. I tillegg til kontroll med beslutningsprosesser, må vi ha grundig resultatkontroll, og følge opp med kritikk av planleggingsprosessen når endelige resultater ikke fungerer som de skulle.

Uavhengig av utfallet i denne bestemte saken; den innebærer at vi må tenke gjennom hvordan plan -og byggesektoren fungerer og vi bør bruke debatten til å identifisere risiko for korrupsjon. Som innbyggere ønsker ikke«bare» korrupsjonsfri sone, vi vil at beslutningsprosessene skal være så gode at vi slipper å tvile på dem.

Vi vil ha din mening!

Send kronikken din til kronikk@bt.no

Maks lengde: 6500 tegn inkl. mellomrom. Legg ved et portrettbilde av god oppløsning.

BT forbeholder seg retten til å velge publiseringsplattform, forkorting og redigering av innsendte innlegg. Takk for at du vil bidra!

4 KOMMENTARER

Laster kommentarfelt fra Disqus

ANNONSE

AKTUELT

- Vi har ikke råd til å gi de ansatte overtidbetaling

Mange vil slå kloen i krepseplassene

Merete tok seg av småfuglene som krasjet i vinduet. Men ingen reddet

Styggen på ryggen

SISTE FRA KRONIKK

Vil du ha en jobb i fremtiden?

29.jun. 2016

Når spising blir sykdom

29.jun. 2016

Solidaritetsens grunnmur

27.jun. 2016

Norges gamle kroningsby

25.jun. 2016

Innvandring kan gi «Brexite»

23.jun. 2016

Tårene mine begynner å renne, jeg er redd. Jeg skjønner at det er alvorlig.

22.jun. 2016

Få fart på boligbyggingen

21.jun. 2016

Energivalgene må bli mer bevisste

20.jun. 2016

KONTAKTINFORMASJON

Ansvarlig redaktør:
Øyulf Hjertenes

TIPS OSS

SMS / MMS: [2211](tel:2211)
Tipstelefon: [02211](tel:02211)
Epost: 2211@bt.no

RSS

Nyheter
Lokalt
Utenriks
Bergenpuls

KUNDESIDER

Bli abonnent
Min side
Kundeportal
BT Fordel

Reportasjesjef:

Helge O. Svela

Vakthavende:

nyhetsweb@bt.no

Adresse:

Krinkelkroken 1, Postboks 7240
5020 Bergen

Send oss bilder og video:

2211.no

Bergens Tidende arbeider etter
Vær Varsom-plakatens regler for
god presseskikk.

Annonsering

Personvernpolicy

© Bergens Tidende